

## ”Tillståndet i skogen”

Detta dokument är en huvudsakligen en kritisk granskning av delar av Larsson, Bjelke, Dahlberg & Sandström ”Tillståndet i skogen” [Artdatabanken rapport 2011:9](#). Ingen annan rapport med samma tyngd och fokus på skogsbruket har kommit från Artdatabanken sedan dess (däremot ägnas ett nummer av Biodiverse 2013:2 åt skogen på ett tämligen trevligt sätt). En kort summering/popularisering av rapporten har publicerats i Biodiverse 2013:4 sid 13.

<http://www.biodiverse.se/articles/gammelskogen-%E2%80%93-snart-bara-i-reservat> Denna anges vara den näst mest lästa artikeln i Biodiverse, och har alltså haft stor betydelse för synen på skogsbruk och mångfald. Detta dokument kan sägas beröra denna popularisering också.

**Syftet är huvudsakligen en allvarlig maning till Artdatabanken att göra de skogligt riktade publikationerna vetenskapligt och historiskt bättre underbyggda med en objektivare framtoning!**

**Syftet troligen nått!** Det kom till min kännedom i augusti 2015 att artdatabankens styrgrupp vid sitt sammanträde 150225 (utdrag ur protokollet: ”blogginlägg av bl.a. Dag Lindgren kan behöva bemötas. Lena berättade att ArtDatabanken har en skogsgrupp som arbetar med sådana frågor och att grundprincipen är att vara proaktiv snarare än att gå i svaromål på alla debattartiklar och liknande. ArtDatabanken planerar därför nu en uppföljningsrapport till den 2011 utgivna Tillståndet i skogen.”). Således ser det ut som jag nått syftet med denna webbartikel (och kanske en del andra). **Det finns inte längre anledning att ha kvar kommentaren till detta dokument, när ”uppföljningsrapporten” publicerats. Det tar en viss tid men nu har Dahlberg utsetts att leda arbetet. Mycket glädjande och en komplimang till artdatabanken för att de reagerat på kritik!**

Om publikationerna om skog inte uppfattas som vetenskapligt underbyggda och objektiva blir misstänksamheten större hos skogens folk, det blir svårare att få stöd och svårare att få gehör från skogsbruket. Det försvårar för myndigheten Skogsstyrelsen, som skall implementera och som söker samförstånd med skogsbruket och önskar ett väsentligt inslag av frivillighet och fruktar ett allt mer komplicerat regelverk. Tänk på att det finns en uppsjö av krav som kostar pengar och resurser, Artdatabanken hamnar inte alltid överst i ”att göra korgen”, och kommer inte högre, om budskapen verkar överdrivna och dåligt grundade. När det gäller naturtypsarealer är en viktig orsak att resultaten inte tycks backas upp av beställarens (Naturvårdsverkets) kommunikation. Vinkla hellre positivt än negativt! Kanske höga - men olämpligt kommunicerade och svagt motiverade - krav kan ha en motsatt effekt – de verkar avtrubbande och minskar intresse för resurseffektivt artbevarande och därmed reduceras den reella effekten på tillståndet för de rödlistade arterna. På mig ger den skogligen publicering jag tittat på i Artdatabanken inte ett helt objektiva intryck. Tänk också på att vederhäftighet och objektivitet är ett *långsiktigt* mål. En enda publikation från Artdatabanken, som inte ger ett objektiva intryck, kan ta lång tid och mycket objektivitet innan det första dåliga intrycket faller i glömska.

**Varför just denna rapport?** Här granskar jag bara en enda rapport, men det är den enda rapporten på lång tid som specifikt riktar sig mot skogen och skogsbruket, och den rapport där jag tyckte det borde finnas störst chans att hitta vad jag sökte. Det är självfallet så att alla och allt inte är lika och att alla inte behöver ta åt sig, men samtidigt tror jag det är nyttigt för artdatabankens skogsanknutna att läsa det. Jag passar på tillfället att ge en komplimang också: ansatsen att göra en gemensam bedömning av de samlade nordiska rödlistorna är utmärkt och kreativ, och detta gäller inte bara de direkta resultaten utan det mer långsiktiga arbetet att harmonisera kriterier i rödlistor, förbättra det nordiska samarbetet, och analysera betydelsen av ”slumpfaktorer” och migration i arters förekomst och observationer av förekomsten. Detta borde kunna leda till resultat som håller för publicering i vetenskaplig tidskrift. Många av figurerna i rapporten ger meningsfull och intressant information, men de ger knappast underlag att bedöma slutsatserna och generaliseringarna från rapporten. Det

beror säkert delvis på olika uppfattningar om vad biodiversitet är och hur hårt vaktslåendet måste vara för olika komponenter av biodiversitet. Det beror också på omöjligheten att göra rättvisande prognoser sekler framåt, man måste vara lite ödmjuk inför detta.

**Skäl.** Jag systematiserar min granskning som ett antal skäl att vara kritisk till rapporten ur skoglig synpunkt.

### **Skäl 1. Granska intresset för Artdatabankens slutsatser om naturtypen western taiga.**

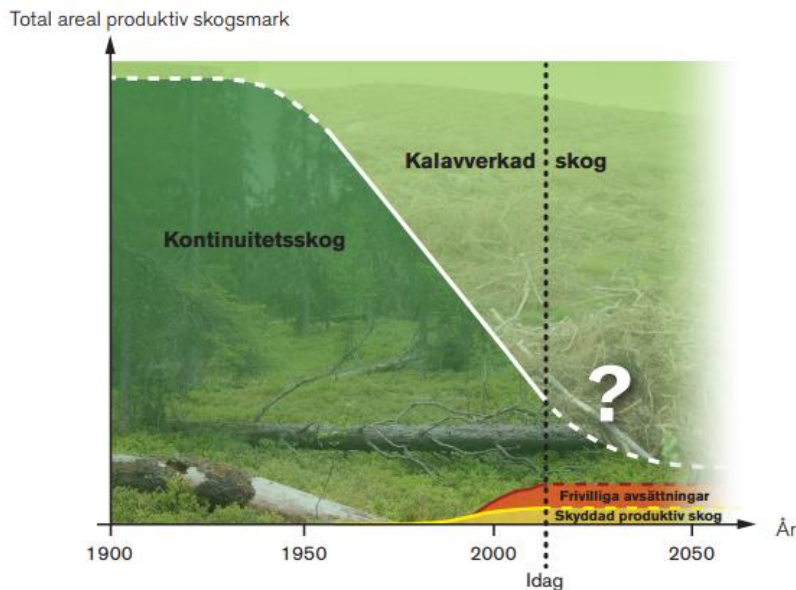
**Min oro av okunskapen om vad artdatabankens beslut innebär.** Artdatabanken (=EU) har bestämt (ställt ett förslag som inte ifrågasatts internt eller av uppdragsgivaren) att 15 % av Sverige skall bestå av naturtypen "western taiga". Konsekvensen blir att åtta procent av svensk skogsmark måste omvandlas till taiga. Är detta en slutsats som är vettig för operativ implementering? Det verkar inte som man egentligen tyckt detta, eftersom detta eller något liknande inte har "offentliggjorts" ens av Naturvårdsverket, som beställt uppgifterna. Enligt SLU borde det i första hand kommuniceras som beställaren Naturvårdsverket finner relevant (SLU ua 2014.4.5-4632). Ingen av två tidigare dekaner för s-fak hade hört talas om detta, (personligt samtal med vederbörande 141126). Beslutet togs för mer än sex år sedan och borde läckt före det aktualiserats genom upprepning 2014 av äldre beslut. Regeringen har fattat beslut med innebörd att det skall implementeras, men utan att någon ansvarig politiker fattat eller orienterats rörande omfattningen. Denna okunskap om taiga och naturtyper är **skäl 1** för min granskning. Mycket av okunskapen om omfattningen, fast knappast om konsekvenserna, har mildrats genom den fördjupade granskningen av "levande skogar" under vintern 2014 till sommaren 2015, men jag går inte närmare in på detta.

Denna publikation från Artdatabanken är den enda jag kunde hitta, där tillståndet av skogen med avseende på naturtyper och taiga förväntades återfinnas. (Utöver den icke numrerade svärciterade redogörelsen för rapporten till Naturvårdsverket för vidareberapportering till EU över hela området, där skogen endast är en marginell del, och ett populariserat skogligt nummer av Biodiverse). Arealinfo var svårfunnen, SLU ua 2014.4.5-4632). Men detta fanns alltså inte dokumenterat i artdatabankens för skogsområdet relevantaste rapport. ArtDatabanken har publicerat en genomgång av relevanta [vetenskapliga publikationer för 2002-2011](#). I dokumentet nämns naturtyper en gång där det står: "ArtDatabanken bevakar status för arter och naturtyper som är prioriterade inom EU", men detta åliggande har hittills inte resulterat i en enda vetenskaplig publikation, vilket är ett skäl att granska den enda relevanta publikation som där uppgiften faktiskt skulle platsa. Jag sökte också efter Berglund, Gardfjell, Larsson, Bjelke, Dahlberg, & Sandström i den vetenskapliga publiceringen för att se om de skrivit något annat relevant för skog, men fick ingen träff. Rapporten kanske skall betraktas som en populär framställning av icke-forskare?

Rapport 2011:9 tog upp några marginella naturtyper, men det står inte ett ord om den i särklass viktigaste naturtypen, taiga. Möjligen skulle det vara så att rapporten snickrat ihop moränskog som ett försök till svensk översättning istället för att använda det "svenska" namnet taiga som anges i EU-rapporteringen och därigenom gjort begreppsförvirringen fullständig, nej det står som skogstyp i figurtexten. Det förefaller av rapporten och den vetenskapliga publiceringen att döma som behovet av taiga har låg prioritet för ArtDatabanken, även ArtDatabanken faktiskt står för rapporteringen till (EU=)Naturvårdsverket.

**Min slutsats:** Behovet av nyanläggning av taiga har inte djupgående stöd av ArtDatabanken, även om ArtDatabanken står för EU-rapporteringen där behovet framgår. Behovet reflekteras eller stöds knappast alls av Artdatabankens publicering. Den vetenskapliga kvalitén på den skogliga delen av Artdatabanken behöver höjas på ett sätt som slår igenom i publiceringen, och omfattar "naturtyp" och "western taiga" begreppen.

**Skäl 2. Det skogshistoriska perspektivet.** Rapportförfattarnas historiesyn illustreras av Figur 2 i rapporten. Vid analyser av arters utdöende eller populationsförändringar i skogslandskapet är förståelse för (skogs)historiken helt central. Det är förvisso inte enkelt. Artdatabasen framför den förenklade generaliseringen att den dominerande faktorn är införandet av kalhyggesbruket 1950 (bilaga 2-3, se skäl 6 nedan).



Figur 2. Utvecklingen efter traktthyggesbrukets införande. Det moderna skogsbruket har omvandlat merparten av den produktiva skogsmarken i Sverige, men stora regionala skillnader förekommer. Fortfarande avverkas kontinuitetsskog och andra skogar med höga naturvärden. För många skogsarter räcker inte miljöhänsynen på denna areal för att upprätthålla livskraftiga populationer. Den areal som är undantagen skogsbruk utgör bara en bråkdel av landskapet och kan inte rymma alla naturligt förekommande skogsarter. Vilken mångfald vi kommer att ha i framtiden bestäms av arealen och långsiktigheten i skogsskyddet. Grafen bygger på officiell statistik (Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket) över arealen traktavverkningar (från 1955) och skyddad skog. Arealen avverkad produktiv skog före 1955 har uppskattats till ca 3 milj. hektar.

Detta

förefaller överförenklat och populariserat. Ett sådant påstående borde grundas i en långt utförligare delvis skogshistorisk analys. Det minimala kravet borde vara referenser till bra sådana analyser. I bilaga 2 antyds att det kalavverkats 3 milj ha redan ca 1925. Men det finns andra skäl till att skogsmark läggs bar än skogsbruk, tänk på bergsbrukets behov! Produktion av träkol lämnade stora arealer kalavverkade. Figuren visar kalavverkning och kontinuitetsskogsbruk som de två enda alternativen, men det finns mycket skog som startade som "kal" mark och inte kan betraktas som kontinuitetsskog, men inte heller uppkommit efter "modernt kalhyggesbruk". Landhöjning, avvattning och igenväxande ängsmark ger nya skogar, som inte är kontinuitetsskog. Överbetning av skogsmark kan lämna den utan egentlig skog. Figuren är uppenbarligen grovt missvisande om andelen kontinuitetsskog, det var säkert ofantligt mycket mindre än 97% av skogsmarken 1900 som varit kontinuerligt beskogad sedan urminnes tider och även mindre än vad figuren visar 1925 och 1955. Definitionen på kontinuitetsskog påverkar men den måste väl vara något så när förnuftig. Tänk på uppodlingen av ljunghedarna! Det var stor ekbrist 1800. På [taxen hittar jag från 1923](#) att 1) I hälften av landet var mindre än 20 % av skogen äldre än 120 år 2) och mindre än 5% äldre än 160 år; 3) ca 20% av skogen var yngre än 21 år, inte mycket mindre än idag; 4) kalmarsarealen (fast andelen kalhyggen i denna kalmarsareal var nog ganska låg, någon utredning om detta har jag inte hittat) var ungefär som idag utom i Götaland där den var väsentligt högre; 5) åldersklassfördelningen liknar dagens, den väsentligaste skillnaden är att det var högre andel skog >160 år tidigare, fast denna skog var en liten del av arealen förr också. Dessa data verkar fullständigt oförenliga med de procent kontinuitetsskog som man tror att figuren visar för 1923. För att kallas kontinuitetsskog borde väl skogsåldern 1923 typiskt ligga på kanske minst 60 år?, och då verkar 50% rimligare än figurens orimliga 97%. Kalhyggesbrukets utveckling i Norrland utvecklades kontinuerligt sedan ca 1880, att det var en abrupt övergång 1950 betecknas som en myt ([Lundmark m fl 2013](#)). Det hade varit motiverat med en ytterligare skogstyp, skog som startar från "kal mark", som varken kan betecknas som kalhygge eller kontinuitetsskog, vid presentationen i Figur 2.

I slutet på inledningen står att Artdatabanken skall förmedla fakta och därefter följer första meningen av resten "Sveriges skogslandskap håller på att omvandlas från orörda eller extensivt brukade skogar". Detta stämmer inte alls med min föreställning om tiden 1850 till 1925 (åtminstone i södra landhalvan) då utvecklingen av dagens skogslandskap påbörjades. Det var ett hårt exploaterat landskap som dagens skogslandskap härrör från, som inte kan kallas "orörda eller extensivt brukade skogar" och i betydande utsträckning inte ens var skog. Det känns inte som ett bra anslag till en "fakta"-rapportering. Och det kanske fanns lika många rödlistade arter som idag i landskapet 1900, det vet vi vad jag förstår nästan inget om.

**Min slutsats:** De fyra artikelförfattarnas bristande skogshistoriska kompetens är tydlig. Artdatabankens personal förefaller att behöva skaffa sig bättre kunskap i skogshistoria. Tänk på att man knappast förstår krafterna bakom skogens hotade arter och förändringar av arters populationer och naturtypers förändringar utan ingående omfattande (skogshistoriska) studier. Tänk också på att kunniga skogshen stöts bort av vad de tycker vittnar om okunskap, ointresse och historielöshet i en presentation som figur 2. Det räcker inte med kontakten med riksskogstaxeringen eftersom deras perspektiv bakåt är för kort och begränsat, och eftersom det är skogsstyrelsen och inte skogstaxeringen som är ansvarig för tex skattningar av kalhyggesareal. Samtidigt riktar jag en uppmaning till den skogshistoriska forskningen. Vi borde ha mer *kvantitativ* kunskap om skogen som den var för bortom sextio år sedan. Den skogshistoriska forskningen borde kunna generera ett säkrare underlag för en kunskapspresentation som den i Figur 2.

Man har ingen aning om hur "rödlistan" skulle sett ut om den omfattade samma kategorier som idag och ungefär samma arter. De faktiska rödlistorna förändras mycket lite mellan 2000 och 2015 och förändringarna ger knappast underlag för känsloladdade fraser som att det moderna skogsbruket orsakar "utarmning". Det är inte känt vilka effekter "bruket av skogsmark" hade tidigare (år 1975, 1950, 1900, 1800, 1500, 1000, 0 t ex), det fanns säkert rödlistade arter tidigare också. Visst har åtgärder av skogsbruket betydelse och visst skall bli a Artdatabanken analysera dess effekter och föreslå vad som kan ha positiva effekter, men att utpeka det moderna skogsbrukets moderna metoder som huvudorsak att det finns rödlistade skogsarter är i och för sig allvarligt. Att man nu släcker skogsbränder kanske har lika stor effekt som trakthyggen, men det skall väl inte kallas en skogsbruksmetod, och nog är nyttan större än den negativa effekten på mångfalden. Tre fjärdedelar av alla arter är rödlistade eftersom antalet sjunker. Även om detta beror på skogsbruket så är det ingen självklarhet att det skall ses som allvarligt att en art får avsevärt minskat numerär. Så större försiktighet i ordvalet rekommenderas.

### **Skäl 3: Artdatabankens oro att bli betraktad som en förlängning av ideella organisationer (Naturskyddsföreningen) och inte en vetenskaplig institution.**

Jag publicerade ett diskussionsinlägg på SLUs forskarweb och fick en reaktion som belyser problematiken att omvärlden ofta tycker ideell och professionell naturvård ligger otillbörligt nära (bilaga 2). Det är säkert så att eftersom Artdatabanken bygger mycket av sitt arbete på frivilliga obetalda ideella personer, som känner för vad de gör, så är det mycket svårt att skilja på rollen som uppmuntrande mottagare av information och opartisk objektiv granskare. Detta är särskilt svårt i faktaförmedling och opinionsbildning. Det verkar svårt att fullgöra den opartiska myndighetsuppgiften att fastställa referensareal. Men det borde gå att skapa en miljö vid Artdatabanken, så att institutionsrapporter gjorde ett vetenskapligare och objektivare intryck än den enda rapport Artdatabanken gjort som speciellt behandlar Skogen i modern tid.

Jag tar ett exempel. Arter ändrar hotkategori, det finns många vanskligheter med en sådan analys, men den som gjorts för förändringar mellan 2005 och 2010 indikerar att ungefär lika många arter har

ändrats i ena som i den andra riktningen för rödlistekategori. För skogsarter har 19 förbättrats och 11 försämrats, vilket är bättre än i andra landskapstyper. Trots detta hävdar rapporten ... "förändras förutsättningarna för skogens växter, svampar och djur. Vissa gynnas, men betydligt fler missgynnas"; "tillståndet för skogens biologiska mångfald kommer att bli fortsatt sämre"; "Forskare konstaterar att den biologiska mångfalden i skogen fortsätter att utarmas". Vad rapporten framför i alarmistisk anda istället för försiktiga ordalag har alltså inte stöd i artdatabankens eget material. Detta är inte förtroendeingivande!

Idén att *all* skogsmark inte bör genomgå en så drastiskt episod så ofta som de bilder på kalhyggen som visas i rapporten med efterföljande radikal markbehandling ställer nog de flesta skogshen upp på utan att behöva övertygas, där slår rapporten sas in öppna dörrar. Det står i rapporten att 95% av all (produktiv) skogsmark kommer att vara produktionsskog. Andra skattningar säger att "produktionsskogen" bara omfattar 67-70 % av all skogsmark. 95 % är en mycket hög projektion av den del av skogsmarken om några decennier där "skogsproduktion" är den viktigaste markanvändningen, som de flesta skogsbrukare uppfattar som vinklat negativ. Om ytterligare åtgärder behövs, utöver redan beslutade och sedan mer eller mindre lång tid praktiserade och vilka dessa skulle kunna vara, hur prioriteringen av tillgängliga resurser skall vara och om vissa naturvårdsinslag idag inte är väl motiverade, är något som borde diskuteras från ett mindre polariserat och polemiskt tonläge med provokativa inslag som den här rapporten ger intryck av. Artdatabankens rapporter bör inte bidra till ett sådant negativt debattklimat. Kanske inte mest i vad forskarna själva säger, utan genom den bild som förmedlas till den ideella naturvården och kravmaskinerier via rapporten. Artdatabanken borde nöja sig med att rapportera fakta. Tolkningar om att behoven är mycket större än som rimligen kommer att uppfyllas borde Artdatabanken ligga ganska lågt med utom kanske när man direkt tillfrågas (remiss, behovsaskanden etc.).

Min uppfattning är att om Artdatabanken publicerar rapporter med brister och väsentliga inslag som uppfattas som subjektiva och dogmatiska, så ökar risken att ses som otillbörligt nära den ideella naturvården. Men risken går knappast att eliminera, och det tar lång tid att dra ut väl inslagna spikar. Jag har förresten varit medlem i Naturskyddsföreningen i tjugo år i den första delen av min karriär på "skogis" och tror inte det är en självklarhet att en majoritet av medlemmarna står bergfast bakom varje utspel som den ideella föreningen gör eller att man automatisk bör ta ett ställningstagande som ett tecken på medlemskap eller grupptyckande i det ena eller andra. Miljöproblemen i samband med det svenska skogsbruket och den svenska skogsnäringen föreföll mig avsevärt större före säg 1990 än idag, och jag uppfattade det mer berättigat att peka på problemen och trycka på då än nu. Samtidigt har jag hela tiden känt att den framtida skogsproduktionen är mycket viktig för framtiden och att den potentiella nyttan inte har sjunkit sedan jag blev mer medveten om skogsbrukets roll i början av 70-talet. Långtgående restriktioner måste vara väl underbyggda i djupgående analyser, som även väger in marginalnyttan av strängare restriktioner. Det känns inte som detta är fallet med en del av de restriktioner artdatabankens ställningstaganden orsakat i brist på kritiska allsidiga analyser, detta tolkar jag som ett för stort inflytande av ideell naturvård.

När författarna utgår från så konstiga antaganden om förhållandena före 1950, så litar man inte på att de förmår generalisera tolkningarna av enstaka resultatsammanställningar.

Trots att Naturskyddsföreningen har oklar gräns till Artdatabanken, så har Naturskyddsföreningen en mycket skev uppfattning om prioriteten och användbarheten av rödlistan. På [Naturskyddsföreningens web](#) hittar man 8 artiklar om rödlista men 146 artiklar om varg. En mycket stark snedsits för *en* rödlistad art jämfört med de andra många tusen på rödlistan och det arbete Artdatabanken gjort med alla andra arter än varg. Varg har huvudsakligen hanterats utanför Artdatabanken, [även om vargen uppmärksammades speciellt i samband med rödlistan 2015](#). Det är alltså lite förvånande att relationerna med naturskyddsföreningen är så goda.

**Min slutsats:** Artdatabanken bör tänka över hur objektiv Artdatabanken framstår för de markägare och skogshen som öppnar deras publikationer.

**Skäl 4. Miss vid granskning.** Exempel: Det står i introduktionen rutinmässigt vad som brukar framföras av skogsbruksskeptiker: "Forskare konstaterar att den biologiska mångfalden i skogen fortsätter att utarmas och att arealen skog med lämpliga miljöer för Sveriges skogsarter är alldeles för liten och fortsätter att minska. Den bör, beroende på art och skogstyp, vara i storleksordningen 10–30 %." Fast här har rapporten glömt bort att skriva av vad 10-30 % är procent av, rapporten bara rabblar upp mantrat, men har glömt den detaljen. Korrekturläsaren förbiser också att det i naturvårdsammanhang skall vara naturtyp, inte skogstyp, fast författarna använder ibland naturtyp när det nog skulle stått skogstyp. Författarna (korrekturläsarna) har också missat att artdatabanken sedan länge fastslagit att det skall vara 20 %, oberoende av specifik (art och) naturtyp.

**Min slutsats:** Det kanske behövs bättre granskning av medförfattare eller någon utomstående forskare när det rör sig om nummerade rapporter. Dokument som inte ingår i rapportserier eller betecknas t ex Arbetsrapport behöver man inte ställa samma formella krav på.

**Skäl 5. Figur 2 är missledande Se skäl 2.**

**Skäl 6. Figur i faktaruta är missledande, de rödlistade hotade arterna är inte så hotade som rödlistan ger sken av**

De missledande figurerna är elegant utformade och förmedlar ideér på ett pedagogiskt bra sätt. Det missledande i det kvantitativa är möjligen omedvetet, fast ändå - det undermedvetna hos ett "grönt" medvetande tittar fram!

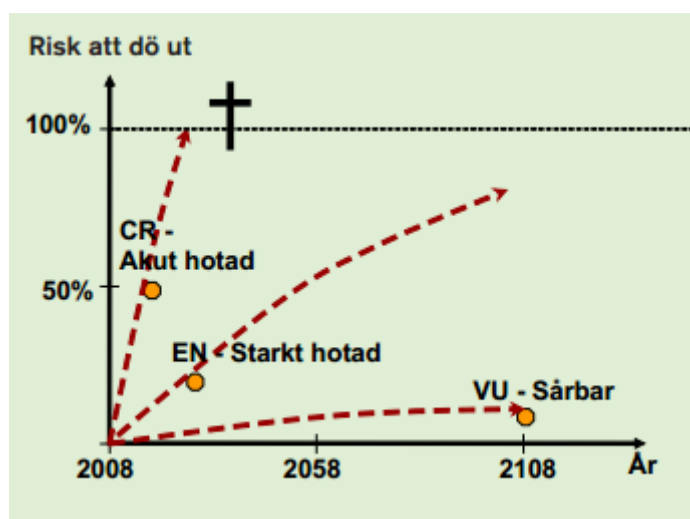
Den faktiska genomsnittliga risken för utdöende inom hundra år för skogens rödlistade arter tycks vara avsevärt lägre än figuren ger intryck av.

Den faktiska genomsnittliga observerade risken för utdöende figurens markeringar syftar på är avsevärt lägre än figuren ger intryck av (se nedan). Överskattningen blir större om man följer de röda linjerna som tycks peka på att akut hotad betyder säker död inom två decennier och starkt hotad om sådär 150 år. För sårbar ser det ut som utrotningsrisken tilltar snabbare än linjärt med tiden under det kommande århundrandet, men det är väl tvärtom, det tar några decennium innan utdöenderisken blir påtaglig, dvs figuren är missvisande.

Rödlistans kategorisering av hotade arter i skogen överdriver den faktiska utdöende-risken.

I instruktionerna för rödlistning (sid 31, "E. Kvantitativ analys") finner man en tabell när kvantitativa utdöenderisker är möjliga att beräkna.

Försvinnanderisken kalkyleras med kvantitativ analys och risken skall vara minst följande för att klassas till en hotkategori: Akut hotad >50% på 10 år eller 3 gen; Starkt hotad >20% på 20 år eller 5 gen; Sårbar >10% på 100 år; Nära hotad >5% på 100 år. För att kvantifiera det samlade troliga framtida artutdöendet, så måste genomsnittliga utdöenderisken för de olika kategorierna preciseras.



Det förefaller ganska få akut eller starkt hotade arter som har så lång generationstid att generationstidsregeln förlänger risken för utdöende. Något subjektivt men utan risk för stora fel bestämmer jag en genomsnittlig utdöenderisk för alla arter inom kategorin till: Akut hotad 65% på 10 år; Starkt hotad 27% på 20 år; Sårbar 15% på 100 år; Nära hotad 7% på 100 år. Det är svårt att få utdöenderisken för de olika kategorierna att avse en enhetlig tidsperiod, eftersom det är osäkert att extrapolera en hög utdöenderisk i den nära framtiden till

utdöenderisk under en längre period. Hotkategorin för starkt hotade kan minska och utdöda kan återuppstå. Jag hanterar detta genom att göra två skattningar, en utdöenderisk på tio års sikt och en på hundra års sikt.

**För de närmaste tio åren:** Jag sätter något subjektivt, men knappast heltokigt för de mest hotade kategorierna, risken för utdöende av en genomsnittlig art i kategorin inom 10 år: Akut hotad 65%; Starkt hotad 12%; Sårbar 0.4%; Nära hotad 0.1%.

**För de närmaste hundra åren:** Jag sätter något subjektivt, men knappast heltokigt, risken för utdöende av en genomsnittlig art i kategorin inom 100 år: Akut hotad 90%; Starkt hotad 50%; Sårbar 15%; Nära hotad 7%. Jag utgår från de artantal i olika kategorier som rödlistan 2015 gav för skogsarter.

De närmaste tio åren (till 2025) prognosticerar rödlistemodellen att  $115 \approx (\approx 0.65 * 85 + 0.12 * 254 + 0.04 * 569 + 0.01 * 686)$  skogsarter dör ut. Under det närmaste seklet prognosticeras att  $336 \approx (\approx 0.9 * 85 + 0.5 * 254 + 0.15 * 569 + 0.07 * 686)$  skogsarter dör ut, dvs så många arter skulle dött ut nu sedan 1915 om rödlistan 1915 hade samma kategorifördelning som rödlistan 2015. Men observationer (<http://skogen.se/nyheter/debatt-nyckelbiotoper-ett-vagt-begrepp>) pekar på något av storleksordningen tre för det kommande decenniet och 25-40 på hundra års sikt. Dvs. artdatabankens hotkategorier verka överskatta den framtida utdöenderisken med en stor faktor (storleksordning fem eller tio gånger).

Ett annat sätt att se det på är att 68 skogsarter dött ut sedan 1800 enligt rödlistan 2015, och det finns inget stöd för att den utdöendetakten ökat. Om utdöendet vore konstant skulle drygt 3 arter dö ut det närmaste decenniet och drygt 60 det närmaste seklet, vilket också är långt mindre än vad kategoriernas prognoser ger anledning att förmoda.

Det går att se vad som hände med de arter som var akut hotade i rödlistan 2000 i rödlistan 2015, fler än hälften skulle vara utdöda om prognosen stämde, men verkligheten är att mer än hälften fått hotbilden reducerad 15 år sedan och bara ett litet fåtal kategoriserades som utdöda!

Artdatabanken överdriver starkt utdöenderisken genom sitt val att framställa hotkategori-klassningar

**Mitt råd:** Låt inte "principiella" figurer ge överdrivna budskap, som uppfattas som vinklade!

### Skäl 7 Otilfredsställande referenser

Ingen av de 28 referenserna som rapporten stödjer sig på kan betraktas som vetenskapligt originalarbete i "tidskrift med granskningsystem". Några är visserligen på engelska, men intrycket är att detta mest reflekterar en motvilja till att använda rent finskspråkiga referenser, snarare än en ambition att ibland stödja sig på internationell citering. Samtliga är nordiska utom en hänvisning till den internationella rödlistan och cirka tre fjärdedelar svenska (trots att det är ett nordiskt perspektiv).

Även om jag tycker att värdet av citeringar till vetenskapliga originalarbeten i vetenskapliga tidskrifter ofta överdrivs, så faller denna institutionsrapport ändå - enligt min mening - under gränsen (0 av 28) för vad SLU borde finna acceptabelt för numrerade rapportserier. Men när jag tänker på det kanske det inte är en rapportserie för det kallas Artdatabankens rapporter nr 9 och det är kanske att betrakta som en arbetsrapport med lägre krav? Nej det kallas rapport bland artdatabankens publikationer och Artdatabanken verkar inte ha någon annan rapport-serie.

**Skäl 8. Fokus enbart på åtgärder i skogsbruket.** Artdatabanken delar in arterna i vilken typ av natur de är typiska (skog). Detta är visserligen en vettig uppläggning, men gör att när skogen studeras så diskuteras bara om skogsbrukets påverkan på arterna. Men det finns många skäl att skogsarter

ändras som inte ligger under skogsbrukets kontroll och detta bör påpekas istället för att enbart fokusera på det moderna skogsbruket. Jordbruk och betesmarker läggs ned och brukningsmetoder ändras, vilket påverkar även skogsarter. Infrastruktur tillkommer i och nära skogen såsom kraftledningar, vägar, järnvägar, vindkraftverk, turistanläggningar, vattenreglering. Detta påverkar skogsarterna. Skogsmarkerna förändras inte bara av skogsbruk utan också av miljögifter, försurning, turism, reservat och artskydd (tänker på negativa sideeffekter). Skogsbruket måste få veta att hot mot skogens arter också kommer från andra källor än skogsbruksmetoder. Man bör också tänka på att träd och skogsliknande miljöer som kan vara viktiga för skogsarter finns på mark som inte klassificeras som skogsmark (tomt, tätort, park).

**Skäl 9 Tveksamhet om detta är originalpublicering på grundval av ett insamlat och analyserat material.** Underrubriken till titeln är "rödlistade arter i ett nordiskt perspektiv" Det har samlats in ett gemensamt nordiskt material och en normal vetenskaplig rapport skulle då ha analyserat detta gemensamma nordiska material. Det skulle finnas medförfattare från de länder som bidragit med material, eller de skulle nämnts i tackord. Det kan te sig lite oklart om det är den svenska eller den samlade nordiska artdatabasen som använts, ofta framgår det, men ibland inte. Om det är originalpublicering skulle mer stått om material och analyser, om det är någon annans analys skulle det angivits. Hur och när och hur många "stickprov" och ibland lite statistisk prövning är exempel på information som skall redovisas i originalpublicering. Variation kan visas i stapeldiagrammen. Rapporten kan förstås visa det material som är mest relevant för skog, men det kan också vara ett subjektivt urval av material för att belysa vad författarna tror. Intrycket är nog att författarna tar en analys av ett nordiskt material som förevändning för en generella presentation av utvalt material som pekar på problem hos skogsbruket misstänksamheten hos de som inte riktigt vill tro att skogsbruk är så dåligt större. Fast detta är väl snarare problem som uppstått genom att författarna försökt göra en sammanfattning av skogstillståndet i Sverige samtidigt som en översiktlig sammanställning av rödlistorna för skogsarter i Sverige i förhållande till grannländerna utan någon djupare kvalificerad analys. Författarna fördjupar sig till exempel inte i att utveckla att bara 29 procent av de rödlistade svenska skogsarterna är rödlistade i både Norge och Finland, utan drar istället i sammanfattningen slutsatsen "att svenska skogsarter i hög utsträckning också är rödlistade i grannländerna och av likartade anledningar. Följaktligen kan vi inte lita på att arterna har en fristad i något annat land." Självt tycker jag snarare att det belyser problem med rödlistorna som vore värd närmare analys.

Fler skäl finns, men det blir för långt och kanske för diskutabelt, om jag skulle försöka göra en fullständig förteckning.

I en tidigare version av detta dokument hade jag bakgrund, tackord och tre bilagor. I denna version (september 2015) har jag tagit bort detta material.

Dag Lindgren Senaste editering 150906, länken till Artdatabankens rapport ändrades och jag har satt in en ny länk 161120